

Культура Київської Русі

- Культура цього періоду досягла високого рівня, що пояснюється значними здобутками попередніх етапів розвитку східних слов'ян, розквітом Київської держави та творчим засвоєнням досягнень Візантії та Західної Європи.

- Величезне значення для розвитку культури мала поява писемності. Слов'янську азбуку створили близько 863 р. болгарські просвітителі Кирило та Мефодій (кирилиця, яка лежить в основі сучасних українського та російського алфавітів).

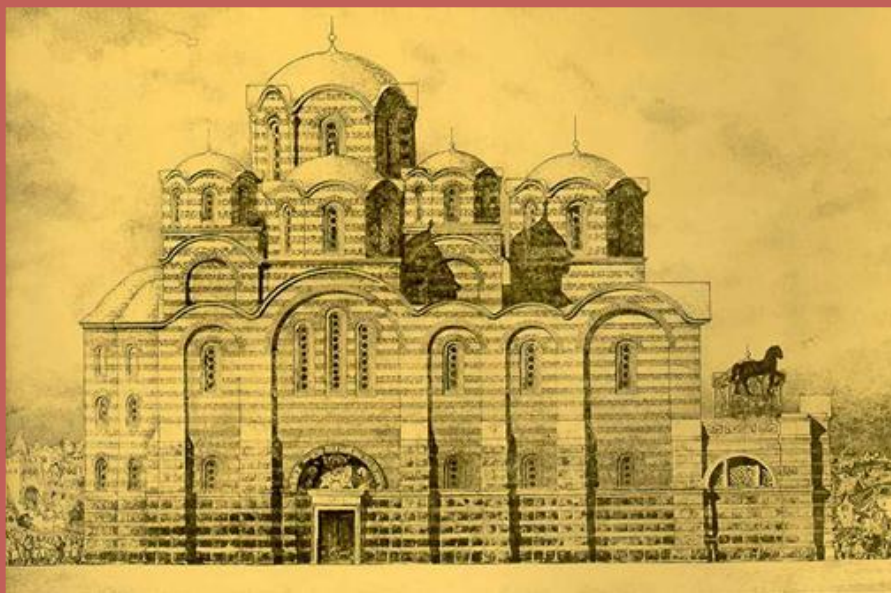
Старослов'янська азбука

- Поширення писемності сприяло розповсюдженню освіти на Русі, яка опікувалася церквою та князем і зосереджувалася переважно в монастирях.

Києво-Печерський монастир

- Перша школа в Києві при Десятинній церкві була відкрита Володимиром Великим, ще більшого поширення набули школи за правління Ярослава Мудрого.

Десятинна церква

- Навчання грамоті розпочиналося з вивчення азбуки. Учні писали на восковій дощечці за допомогою писал-стрижнів із загостреним кінцем. Великі текст ти писали на березовій корі (берестяні грамоти).

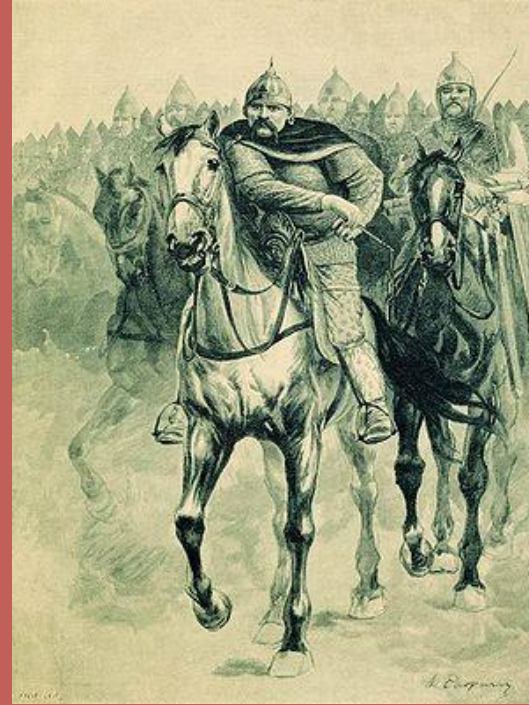

- 1037 року при Софійському соборі відкрили школу нового типу, де, крім грамоти, вивчали грецьку і латинську мови, основи філософії і медицини. Відомим лікарем у Києві був Агапіт, який умів робити хірургічні операції.

Агапіт Печерский

- Багата і різноманітна усна народна творчість доби Київської Русі. Одним з найстаріших фольклорних жанрів є народні перекази (про трьох братів, що заснували Київ, про Вольгу Святославича, про Кожум'яку).

Рябушкин А.П.
«Вольга Святославич».
1895

- Існував і дружинний епос, який знайшов своє відображення в билинах.

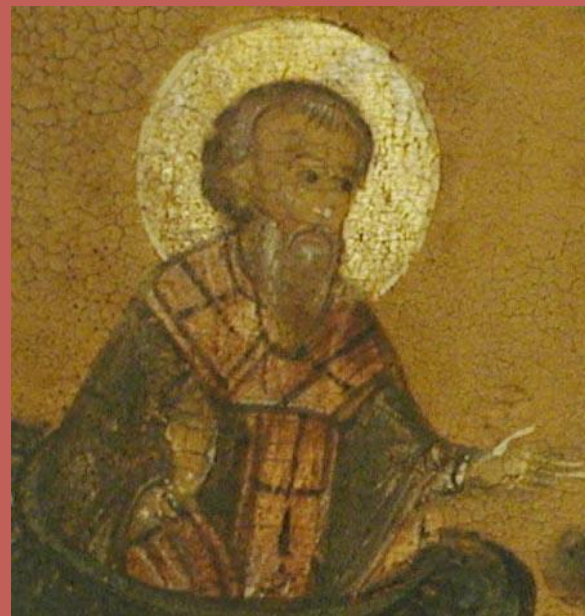
Найпопулярнішими героями билин були князь Володимир «Красне Сонечко», Ілля Муромець, Добриня Нікітіч, Альоша Попович, Микула Селянинович.

В. М. Васнецов «Три богатирі»
1898

- Виникнення писемності створило передумови для перетворення усної народної творчості в писемну літературу. Одним з найдавніших зразків літератури є «Слово про закон і благодать», написане першим київським митрополитом Іларіоном близько 1050 р.

Іларіон Київський

- В ньому піднімається значення християнства, яке протиставляється язичництву, високо оцінюється діяльність князя Володимира Великого за те, що зробив Русь відомою в усіх кінцях землі, висловлюється гордість за неї.

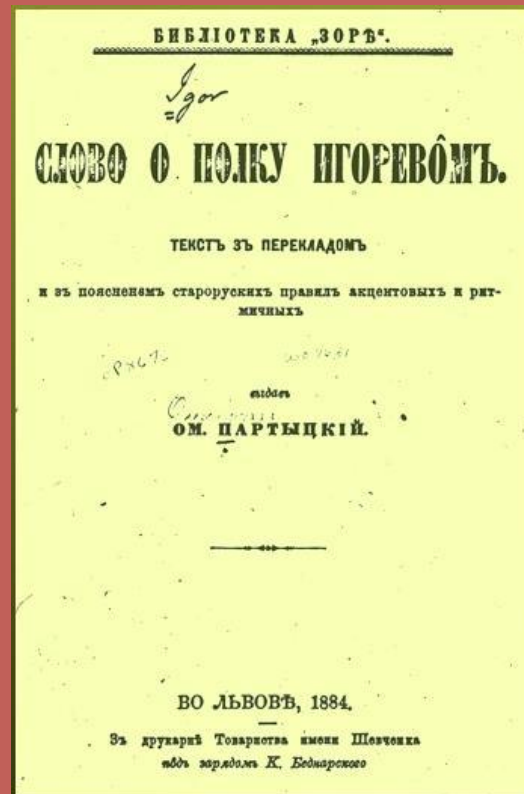

- Видатним письменником свого часу був великий князь Володимир Мономах, який написав «Повчання дітям». Цей твір є автобіографією князя і разом з тим викладом його політичних та філософсько-етичних поглядів. Володимир вважав, що князь сам повинен входити до всіх галузей управління, не кривдити людей, зберігати мир, єдність Руської держави, зміцнювати великокнязівську владу.

Володимир Мономах

- Найвидатнішим поетичним твором княжої доби є «Слово о полку Ігоревім» (1185-1187 рр.). У ньому з великою художньою силою викладено історію походу 1185 року новгород-сіверського князя Ігоря Святославовича проти половців, який закінчився поразкою і полонем князя. Головна ідея твору — заклик до єдності князів у боротьбі з іноземними ворогами.

- Значна частина літератури належить до релігійної. Найбільш відомими є створені в другій половині XI ст. «Житіє Бориса і Гліба» та «Житіє Феодосія Печерського».

- Визначними пам'ятками оригінальної давньоруської літератури є літописи, тобто історичні твори про події, подані в хронологічному порядку за роками. У Києві був укладений перший давньоруський літописний звід 1037-1039 рр. Найвідомішим є літопис «Повість врем'яних літ» (1113 р.), складений у Києво-Печерському монастирі ченцем Нестором (1056-1114 рр.), в якому виклад відноситься до 1110 року.

- «Повість» є загальноруським літописом, що відбиває минуле східних слов'ян на всій території їх розселення. Історія Русі розглядається в контексті світової історії. Основна ідея Нестора — ідея єдності Руської землі, а символом об'єднання є князівська династія Рюриковичів. Завдяки глибоким філософським роздумам та концептуальним підходам, високим художнім якостям, «Повість временних літ» стала вершиною літератури Київської Русі.

- Серед пам'яток архітектури слід відзначити Золоті ворота і Софійський собор, який став перлиною давньоруського мистецтва. Шедеврами світового значення є мозаїки собору.

Золоті ворота, реконструкція

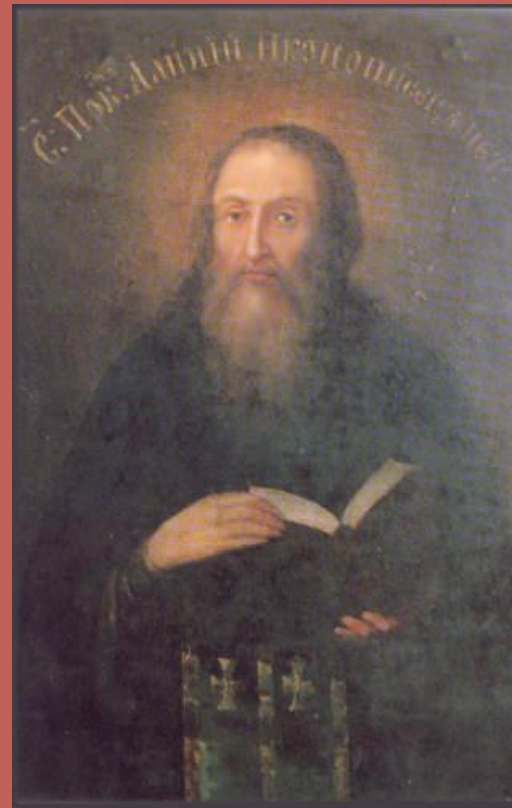
Софійський собор

- Мозаїчні композиції виконані зі смальти 177 кольорових відтінків на золотистому тлі. Серед них вражає зображення Богоматері-заступниці з піднятими вгору руками («Оранта») висотою 5,45 м.

- Значного розвитку набув іконопис. Видатним живописцем XII ст. був Алімпій, який написав знамениту ікону «Богоматір велика Панагія». Зразками високого рівня мистецтва книжкової мініатюри є «Остромирово Євангеліє» (1056-1057 рр.) та «Ізборник Святослава», прикрашені чудовими заставками і мініатюрами.

Аліпій Печерський

- На досить високому рівні знаходилось музичне мистецтво. Найвідомішим музичним виконавцем XI ст. був Боян. Особливу групу акторів і музикантів становили скоморохи — виконавці усної поезії, музичного фольклору. На Русі існували струнні інструменти (гуслі, гудки, лютні), духові (труби, флейти, сопілки), ударні (бубни, металеві тарілки).

- До моменту прийняття християнства русичі вже були знайомі з десятичною системою рахунку від одного до десяти тисяч, дробами. До XII ст. рахунок розширився до 10 000 000. Ботаніка обмежувалася вивченням лікарських трав. Досить поширеними були знання про тваринний світ, оскільки полювання мало суттєве значення і русичі добре знали звички тварин та птахів. Уже в XII ст. згадується лісопильна рама, яка діяла енергією води водоспаду.

- Основними продуктами харчування в раціоні руських князів були хліб та м'ясо. У свята подавався здобний хліб з медом і маком. Ікра вперше згадується в джерелах у XII ст. Пшонна та вівсяна каші були найпоширенішими серед простого народу. Вживали три види напоїв: квас, мед та імпордне вино. Одежу в основному шили з льону, але бояри та їх жінки надавали перевагу одягу з шовку та парчі.

- Таким чином, культура Київської Русі мала значні досягнення, які увійшли до скарбниці світової цивілізації.

